

עם ביאור
הפֿתֿר וְהַכְּבוֹד

זהר הקדוש

פרשת וירא • הצדקה מצלת מן הדין

לאחר שהתבאר שהקב"ה מזמין לצדיק מצות צדקה כדי שינצל על ידה מן המשחית, יבאר על פי זה הטעם שהזמין הקב"ה לאברהם קודם מהפכת סדום שלושה מלאכים על מנת שיגמול עמהם חסד.

ועתה מתרץ רבי אלעזר פסוק 'ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום'. וְתֵא

חֲזִי - ובוא וראה למה לא כתוב 'ויקומו משם האנשים וילכו לסדום', שהרי כִּד בְּעֵי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא יִתְּנָה דִּינָא עַל סְדוֹם - כאשר רצה הקדוש ברוך הוא להביא דין על סדום, אֲזִיבִי קֶדֶם לְאַבְרָהָם וְשֹׁדֵר לִיה דוֹרוֹנָא - זיכה קודם לכן את אברהם אבינו ושלח לו מתנה, והם המלאכים שבאו אליו, כְּדִי לְמַזְכֵּי עֲמָהוֹן - לזכות על ידיהם על ידי שהאכילם והשקה אותם, בְּגִין לְשׁוֹבָא לְלוֹט בְּר אַחוּהָ מִתְּמָן - כדי להציל בזכות מצוה זו את לוט בן אחיו מסדום, ולכך כתוב בפסוק 'ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום', כלומר, שעל ידי שאברהם האכילם והשקה אותם וקמו המלאכים מן הסעודה, אזי 'וישקיפו' שהוא לשון רחמים, והיינו שהשתקף זכות להציל את לוט שהיה בסדום. הִדָּא הוּא דְכָתִיב - זהו מה שכתוב (שם יט כט) 'ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה', ומדייק רבי אלעזר, וְלֹא כְּתִיב, 'ויזכר אלהים את לוט', שמשמעו שניצל בזכות עצמו שהכניס מלאכים, דְּהָא בְּזִכְוִתִּיהָ דְאַבְרָהָם אֲשֶׁתִּזְבִּיב - שהרי בזכותו של אברהם שגמל חסד עם המלאכים ניצל לוט, וּמֵאִי - ומהו 'ויזכר', דְּדָכִיר לִיה מֵאִי דְאֲזִיבִי קֶדֶם עִם אֲנֹן תִּלְת מְלָאכִין - שזכר הקדוש ברוך הוא לאברהם מה שזכה קודם לכן על ידי החסד שגמל עם שלושת המלאכים.

בְּגִין דְּאֲזִיבִי דָא - באופן זה, בְּר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצִדְקָה עִם בְּנֵי נֶשׂא בְּשִׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא - אדם שזוכה לעשות צדקה עם בני אדם בשעה שהדין מתחזק ושורה בעולם, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדָפֵר לִיה לְהֵהֵא צִדְקָה דְּעֵבֵד - הקדוש ברוך הוא זוכר לו את הצדקה שעשה, וניצול מן הדין. והטעם, בְּגִין דְּבָכֵל שִׁעְתָּא דְּזָכִי בְּר נֶשׁ - כיון שבכל שעה שזוכה האדם לעשות חסד קודם שיבוא הדין לעולם, הֵכִי אֲכַתִּיב עֲלִיהָ לְעִילָא - כך נכתב עליו מלמעלה, והוא הרושם שבא על ראשו חוט של חסד, וְאֲפִילוּ בְּשִׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיא עֲלֹי, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדָפֵר לִיה לְהֵהֵא טִיבֵי דְּעֵבֵד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשׂא - ואפילו בשעה שמידת הדין שורה עליו, הקדוש ברוך הוא זוכר לו את הטוב שעשה, והיינו מה שזכה וגמל חסד עם בני אדם קודם שיבוא הדין לעולם, כְּמָא דְאָתָּא אֲמֵר (משלי יא ד) 'וצדקה תציל ממוות'. ומסיים רבי אלעזר, בְּגִינִי כְּךָ אֲקִדִּים לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם - בגלל כן הקדימו הקדוש ברוך הוא לאברהם, ושלח אליו את המלאכים כדי שיגמול עמהם חסד, בְּגִין דִּיזְכִּי וְיִשְׁזִיב לְלוֹט - כדי שיזכה וינצל לוט בזכותו.

במאמר זה יבואר, כי לוט ניצל מסדום בזכות החסד שגמל אברהם עם המלאכים שבאו אליו, ויבאר רבי אלעזר על פי מה ששנינו שכאשר הקב"ה רוצה ליתן מתנה לצדיק כדי להצילו מן הדין, הוא מזמין אליו עני כדי שינצל בזכות הצדקה שיעשה עמו.

הקב"ה מסבב שצדיקים יינצלו ממידת הדין. 'ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום' (בראשית יח טז). ומקשה רבי אלעזר, למה לא כתוב 'ויקומו משם האנשים וילכו לסדום', וכדי לתרץ מקדים רבי אלעזר ואמר, תֵּא חֲזִי - בוא ראה, כְּמָה אֲנֵהָ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבֵי עִם כָּל בְּרִיין - כמה הטוב שמנהיג הקדוש ברוך הוא עם כל בריותיו בשעה שהרחמים שורים בעולם, וְכָל שְׂכָן שִׁמְתָּהָ בְּטוֹבָה נִסְפֶּת לְאֲנֹן דְּאֲזִיבִי בְּאַרְחוּי - לאלו שהולכים בדרכיו, דְּאֲפִילוּ בְּזִמְנָא דְּבָעִי לְמִידֵן עֲלֵמָא - שאפילו בזמן שהקב"ה רוצה לדון את העולם, אִיהו גְּרִים לְמָאן דְּרַחֲמִים לִיה לְמַזְכֵּי בְּמִלָּה, עַד לֹא יִתִּי הֵהוּא דִּינָא לְעֵלְמָא - הוא גורם לצדיק שאוהב אותו לזכות בדבר טוב, עַד שֶׁעֲדִיין לֹא יבוא הדין לעולם, כְּדִי שֶׁעַל יְדו יִנְצַל מִמִּידַת הַדִּין.

ומבאר רבי אלעזר מהו הדבר שהקב"ה מוכה בו את הצדיקים, כדי שיינצלו על ידו מן הדין.

דְּתַנִּינֵן, בְּשִׁעְתָּא דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמִים לִיה לְבֵר נֶשׁ, מְשִׁדֵּר לִיה דוֹרוֹנָא - ששנינו, כי בשעה שהקדוש ברוך הוא אוהב את האדם, הוא שולח לו מתנה. ושואל, וּמָאן אִיהו - ומי הוא המתנה. ומשיב, הוּא מִסְפָּנָא - עני חשוב והגון, בְּגִין דִּיזְכִּי בִּיה - כדי שיזכה הצדיק לעשות צדקה עם העני. וְכִיּוֹן דְּזָכִי בִּיה, אִיהו אֲמִשְׁיָךְ עֲלִיהָ חַד חוּטָא דְּחָסֵד, דְּאֲתַמְשֵׁךְ מִסְטֵר יְמִינָא - וכיון שזכה להאכיל ולהשקות את העני, הוא ממשיך על עצמו חוט אחד של חסד, שנמשך מצד ימין, דְּהֵינּוּ מִמִּידַת הַחֶסֶד, וּפְרִישׁ אֲרִישִׁיָּה וְרָשִׁים לִיה - ופורס את החוט של חסד על ראשו ומניח בו רושם, בְּגִין דְּכָד יִתִּי דִּינָא לְעֵלְמָא, הֵהוּא מְחַבְּלָא יְזִדְהָר בִּיה - כדי שכאשר יבוא הדין לעולם, יזרה בו המשחית מלהזיק לו, וּמִפְרֵשׁ, וְזָקִיף עֵינָיו וְחָמָא לְהֵהוּא רָשִׁימוֹ, וְכָדִין אֲסַתְלַק מִנִּיהָ וְאִזְדְּהָר בִּיה - כי המשחית ההוא זוקף את עיניו ורואה אותו הרושם של חוט החסד שעל ראשו, ואז יסתלק ממנו ויזרה בו מלהזיקו. בְּגִינִי כְּךָ, אֲקִדִּים לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָה דִּיזְכִּי - לכן מקדים הקדוש ברוך הוא להמציא לצדיק עני כדי שיעשה עמו חסד קודם שיבוא הדין לעולם, כְּדִי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְרוֹשֶׁם שֶׁל הַחוּט שֶׁל חֶסֶד, וינצל מן המשחית.

'ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום' (בראשית יח טז). רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר תֵּא חֲזִי, כְּמָה אֲנֵהָ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבֵי עִם כָּל בְּרִיין, וְכָל שְׂכָן לְאֲנֹן דְּאֲזִיבִי בְּאַרְחוּי, דְּאֲפִילוּ בְּזִמְנָא דְּבָעִי לְמִידֵן עֲלֵמָא, אִיהו גְּרִים לְמָאן דְּרַחֲמִים לִיה לְמַזְכֵּי בְּמִלָּה עַד לֹא יִתִּי הֵהוּא דִּינָא לְעֵלְמָא.

דְּתַנִּינֵן בְּשִׁעְתָּא דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמִים לִיה לְבֵר נֶשׁ, מְשִׁדֵּר לִיה דוֹרוֹנָא. וּמָאן אִיהו מִסְפָּנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִּיה. וְכִיּוֹן דְּזָכִי בִּיה, אִיהו אֲמִשְׁיָךְ עֲלִיהָ חַד חוּטָא דְּחָסֵד, דְּאֲתַמְשֵׁךְ מִסְטֵר יְמִינָא, וּפְרִישׁ אֲרִישִׁיָּה וְרָשִׁים לִיה, בְּגִין דְּכָד יִתִּי דִּינָא לְעֵלְמָא, הֵהוּא מְחַבְּלָא יְזִדְהָר בִּיה, וְזָקִיף עֵינָיו וְחָמָא לְהֵהוּא רָשִׁימוֹ, וְכָדִין אֲסַתְלַק מִנִּיהָ וְאִזְדְּהָר בִּיה. בְּגִינִי כְּךָ אֲקִדִּים לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָה דִּיזְכִּי.

וְתֵא חֲזִי, כְּדִי בְּעֵי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא יִתְּנָה דִּינָא עַל סְדוֹם, אֲזִיבִי קֶדֶם לְאַבְרָהָם וְשֹׁדֵר לִיה דוֹרוֹנָא, לְמַזְכֵּי עֲמָהוֹן, בְּגִין לְשׁוֹבָא לְלוֹט בְּר אַחוּהָ מִתְּמָן. הִדָּא הוּא דְכָתִיב (שם יט כט) 'ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה', וְלֹא כְּתִיב 'ויזכר אלהים את לוט', דְּהָא בְּזִכְוִתִּיהָ דְאַבְרָהָם אֲשֶׁתִּזְבִּיב, וּמֵאִי 'ויזכר', דְּדָכִיר לִיה מֵאִי דְאֲזִיבִי קֶדֶם עִם אֲנֹן תִּלְת מְלָאכִין.

בְּגִין דְּאֲזִיבִי דָא בְּר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצִדְקָה עִם בְּנֵי נֶשׂא בְּשִׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדָפֵר לִיה לְהֵהֵא צִדְקָה דְּעֵבֵד. בְּגִין דְּבָכֵל שִׁעְתָּא דְּזָכִי בְּר נֶשׁ, הֵכִי אֲכַתִּיב עֲלִיהָ לְעִילָא, וְאֲפִילוּ בְּשִׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיא עֲלֹי, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדָפֵר לִיה לְהֵהוּא טִיבֵי דְּעֵבֵד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשׂא, כְּמָא דְאָתָּא אֲמֵר (משלי יא ד) 'וצדקה תציל ממוות'. בְּגִינִי כְּךָ אֲקִדִּים לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, בְּגִין דִּיזְכִּי וְיִשְׁזִיב לְלוֹט.

לאחר שהתבאר שלוש ניצול ע"י הצדקה שעשה אברהם, מבאר איך אכילת המלאכים נחשב לצדקה.

'וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם. תָּא חַזִּי - בּוֹא רֹאה שְׁכָתוֹב לִפְנֵי כֵן 'וַיִּקְוֹמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים, וּמִשְׁמַעוּ, שְׁקֻמוּ הַמִּלְאכִים מִהֵיכָא סְעוּדָה

דְּאִתְקִין לוֹ אַבְרָהָם, וְזָכָה בָּהּ - מאותה הסעודה שהכין להם אברהם, וזכה על ידי זה להציל את לוט בן אחיו. ומבאר, **אף על גב דמלאכין הוו, וְזָכָה בָּהּ -** ואף על פי שמלאכים היו אוכלים את הסעודה ולא אנשים, מכל מקום זכה על ידיהם אברהם במצוות צדקה, שהרי וְכָל הָהוּא מִיכְלָא לֹא אֶשְׁתָּאֵר מִנִּיהּ כְּלוּם - מכל אותם המאכלים שנתן אברהם למלאכים לא נשאר מהם כלום כְּלוּם בְּגִינִי דְּאַבְרָהָם, וְלִמְזַבֵּי בֵיהּ - משום שאברהם כיוון בליבו לקיים מצוות צדקה ולכן נחשב שיזכו אותו במצוות צדקה.

עתה מוכיח שהמלאכים נשרפו באש של המלאכים, בזה שהיו דבקים במידת החדס.

ומביא ראיה, **דְּהָא פְּתִיב -** שהרי כתוב (בראשית יח ח) **'וַיֹּאכְלוּ, הָרִי שְׁלֹא** נשאר כלום מהמאכלים שנתן להם אברהם, והיינו, כי **בְּאֶשָּׁא דְּלִהוֹן אֶתְאַכִּיל -** באש הרוחני של המלאכים נאכלו המאכלים הגשמיים, על ידי שהיו מתדבקים במידתו של אברהם שהיא מידת חסד. ושואל, וְאִי תִימָא, הָא תִּלַּת מִלְאכִין הָיוּ - ואם תאמר, שהרי היו שלושה מלאכים אצל אברהם, **הָאִי אֶשָּׁא -** אחד היה מצד מידת גבורה שהוא מלאך של אש, וְהָאִי מִיָּא - ואחד היה מצד מידת חסד שהוא מלאך של מים, וְהָאִי רוּחָא - ואחד היה מצד מידת תפארת שהוא מלאך של רוח,

ואם כן איך יכלו המלאכים של מידות גבורה ותפארת להתדבק במידת חסד. ומשיב, **אֵלָּא, כָּל חַד וְחַד פְּלִיל בְּחֻבְרִיה -** כל אחד ואחד מן המלאכים היה כלול בחבירו, וּבְגִינִי כֶּךָ - ומשום כך כתוב **'וַיֹּאכְלוּ, והיינו שבכל אחד מן המלאכים היה גם כן חלק ממידת החדס, שעל ידו נאכלו המאכלים באש.**

ועתה יבאר איך אפשר אכילה במלאכים.

כְּגִוּוֹנָא דָּא - באופן זה כתוב (שמות כד יא) **'וַיַּחֲזֹזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וּפִירוּשׁוֹ, אֲכִילָה וְדִאִית אֲכָלוּ, דְּאִתְּזִנוּ מִן שְׂכִינְתָּא -** שאכילה ודאית הם אכלו, והיינו כי ניזונו מן השכינה, **אוּף הָכָא -** אף כאן מה שכתוב **'וַיֹּאכְלוּ, גְּרָמוּ לְאִתְּזָא מִהֵהוּא סְטָרָא דְּאַבְרָהָם אֶתְדִּבֵּק בֵּיהּ -** גרמו לזון מאותו צד שאברהם נדבק בו, שהוא מידת חסד, וּבְגִין כֶּךָ, לֹא אֶשְׁאֲרוּ מִמָּה דִּיחִיב לוֹן אַבְרָהָם כְּלוּם - ומשום כך, לא השאירו כלום מהמאכלים שנתן להם אברהם.

כְּגִוּוֹנָא דָּא - באופן זה שעל ידי שאכלו המלאכים אצל אברהם, זכו להידבק במידתו מידת חסד, כך **כְּעֵי לִיָּה לְפָר נֶשׁ לְמִשְׁתֵּי מִהֵהוּא פִּסָּא דְּבִרְכָה -** צריך לו האדם לשתות מאותו כוס של ברכה, **בְּגִין דִּיזְכִּי לְהֵיכָא בִּרְכָה דְּלַעֲיָלָא -** כדי שיזכה לאותה ברכה של מעלה, **אוּף אֲנֹן אֲכָלוּ מִמָּה דְּאִתְקִין לוֹן אַבְרָהָם -** אף המלאכים אכלו ממה שהכין להם אברהם, **בְּגִין דִּיזְכִּינוּ לְאִתְּזָא מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם -** כדי שיזכו לזון מצד של אברהם, **דְּהָא מִהֵהוּא סְטָרָא נְפִיק מְזֻזָּא לְכָלְהוּ מִלְאכִי עֲלָא -** שהרי מאותו צד של מידת חסד יוצא המזון לכל מלאכי עליון.

'וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם. תָּא חַזִּי 'וַיִּקְוֹמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים, מִהֵיכָא סְעוּדָה דְּאִתְקִין לוֹ אַבְרָהָם, וְזָכָה בָּהּ. אֵף עַל גַּב דְּמִלְאכִין הָיוּ, וְזָכָה בָּהּ, וְכָל תַּחֲוָא מִיכְלָא לֹא אֶשְׁתָּאֵר מִנִּיהּ כְּלוּם בְּגִינִי דְּאַבְרָהָם, וְלִמְזַבֵּי בֵיהּ.

דְּהָא פְּתִיב (בראשית יח ח) 'וַיֹּאכְלוּ, בְּאֶשָּׁא דְּלִהוֹן אֶתְאַכִּיל. וְאִי תִימָא, הָא תִּלַּת מִלְאכִין הָיוּ, הָאִי אֶשָּׁא, וְהָאִי מִיָּא, וְהָאִי רוּחָא. אֵלָּא, כָּל חַד וְחַד פְּלִיל בְּחֻבְרִיה, וּבְגִינִי כֶּךָ 'וַיֹּאכְלוּ.

כְּגִוּוֹנָא דָּא 'וַיַּחֲזֹזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ' (שמות כד יא), אֲכִילָה וְדִאִית אֲכָלוּ, דְּאִתְּזִנוּ מִן שְׂכִינְתָּא, אוּף הָכָא 'וַיֹּאכְלוּ, גְּרָמוּ לְאִתְּזָא מִהֵהוּא סְטָרָא דְּאַבְרָהָם אֶתְדִּבֵּק בֵּיהּ, וּבְגִין כֶּךָ, לֹא אֶשְׁאֲרוּ מִמָּה דִּיחִיב לוֹן אַבְרָהָם כְּלוּם.

כְּגִוּוֹנָא דָּא, כְּעֵי לִיָּה לְפָר נֶשׁ לְמִשְׁתֵּי מִהֵהוּא פִּסָּא דְּבִרְכָה, בְּגִין דִּיזְכִּי לְתַחֲוָא בִּרְכָה דְּלַעֲיָלָא, אוּף אֲנֹן אֲכָלוּ מִמָּה דְּאִתְקִין לוֹן אַבְרָהָם, בְּגִין דִּיזְכִּינוּ לְאִתְּזָא מִסְטָרָא

דְּאַבְרָהָם, דְּהָא מִהֵהוּא סְטָרָא נְפִיק מְזֻזָּא לְכָלְהוּ מִלְאכִי עֲלָא.

נפשי צמאה
לדעת

כל רז סוד

זיהי אור, יהי רז
אורי וי"ו דבר אחד הוא
(דברי חיים, ת)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים: ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

